

Вітаємо Ювіляра

Борис Йосипович МАЄВСЬКИЙ

До 70-річчя
від дня народження

26 серпня 2011 р. виповнюється 70 років Борису Йосиповичу Маєвському – одному з провідних учених-геологів України, завідувачу кафедри геології та розвідки нафтових і газових родовищ Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, доктору геолого-мінералогічних наук, професору, Лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, відміннику освіти України, Почесному розвіднику надр, академіку Української нафтогазової академії, кавалеру ордена “За заслуги” III ступеня.

Борис Йосипович народився 26 серпня 1941 р. у місті Долині Івано-Франківської області у сім'ї робітників. З 1948 по 1958 рр. навчався у Долинській середній школі № 1, із закінченням спеціалізованого класу якої отримав професію дизеліста. З 1958 р. працював помічником дизеліста в Болахівській конторі буріння (м. Долина), а після закінчення курсів бурильників у 1959 р. (м. Борислав) працював помічником бурильника. У 1959 р. вступив навчатися на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив у березні 1965 р. за спеціальністю “Геологія і розвідка родовищ корисних копалин”. З 1965 по 1969 рр. працював у Долинській спеціалізованій конторі електробуріння на посадах геолога з випробування свердловин і старшого геолога, де брав безпосередню участь у розвідці та освоєнні нафтогазових родовищ Прикарпаття. З серпня 1969 р. по 1972 р. навчався в аспірантурі при Івано-Франківському інституті нафти і газу. Після захисту в 1972 р. кандидатської дисертації працював як на різних наукових

посадах, так і на посадах асистента і старшого викладача. Вчене звання – старший науковий співробітник – присвоєне у 1978 р. У 1994 р. захистив в Інституті геології і геохімії горючих копалин НАН України (м. Львів) докторську дисертацію – “Геолого-геохімічні фактори формування родовищ нафти в регіонах поширення кремнисто-бітумінозних товщ” і працює на посадах доцента і професора. В 1996 р. присвоєно вчене звання професора і в цьому ж році він обирається завідувачем кафедри геології та розвідки нафтових і газових родовищ. У 1998 році обирається дійсним членом Української нафтогазової академії.

Професор Маєвський Б.Й завдяки своїм науковим розробкам у галузі нафтової геології та геохімії є відомим вченим за межами України. Під його науковим керівництвом виконані численні науково-дослідні роботи з обґрунтування перспектив нафтогазоносності та вибору першочергових нафтогазоперспективних об'єктів. На багатьох рекомендованих ним нафтогазоперспективних площах пробурено свердловини, з яких отримані припливи нафти і газу, що в результаті дало значний економічний ефект народному господарству. Він є автором (співавтором) понад 270 наукових і навчально-методичних праць, серед яких перші україномовні підручники з грифом МОН України (Нафтогазоносні провінції світу. – К.: Наукова думка, 2002; Прогнозування, пошуки та розвідка нафтових і газових родовищ. – К.: Наукова думка, 2004; Математичні методи в нафтогазовій геології. – Івано-Франківськ: Факел, 2008; Нафтогазова гідрогеологія. – Івано-Франківськ: Фа-

кел, 2009), а також навчальний посібник “Актуальні проблеми нафтогазової геології” (2001 р.). У 2011 р. у співавторстві з колегами по кафедрі підготовлено до друку підручник “Геологія і нафтогазоносність морських надр”.

У співавторстві з відомими вченими НАН України та провідними фахівцями НАК “Нафтогаз України” вийшли у світ шість монографій, в яких розглянуто стан і обґрунтовано перспективи нафтогазоносності осадових басейнів України та першочергові нафтогазоперспективи напрямки та об'єкти.

Основні наукові праці Б.Й. Маєвського присвячені:

— дослідженню теоретичних і прикладних проблем геології та геохімії нафти і газу;

— виявленню впливу геодинамічних процесів на формування і нафтогазоносність осадових басейнів;

— уточненню геологічної будови та науковому обґрунтуванню перспектив нафтогазоносності локальних об'єктів;

— науковому обґрунтуванню впливу тріщинуватості порід-колекторів на нафтогазоносність локальних структур та продуктивність свердловин;

— розробленню та обґрунтуванню гідротермально-осадової моделі формування високобітумінозних товщ та їх ролі в нафтогазоносності осадових басейнів.

У численних працях Борисом Йосиповичем обґрунтовано перспективи нафтогазоносності глибокостанурених горизонтів осадових басейнів. Саме з його ініціативи у 2005 р. була організована спільно з науковцями НАН України та провідними фахівцями з геології нафти і газу НАК “Нафтогаз України” науково-практична конференція з проблем нафтогазоносності глибокостанурених горизонтів, результатом якої є сучасна фундаментальна науково-практична монографія “Перспективи нафтогазоносності глибокостанурених горизонтів осадових басейнів України”. Відп. ред. Б.Й. Маєвський. – Івано-Франківськ: Факел, 2005.

На підставі експериментальних досліджень газорідинної хроматографії, інфрачервоної спектроскопії в комплексі з мінералотермобаричними та іншими даними Б.Й. Маєвським встановлено, що поклади нафти переважно формується внаслідок субвертикальної міграції глибинних високотемпературних парагазовуглеводневих систем, зумовлюючи наявність значного нафтогазового ресурсу у глибокостанурених горизонтах земної кори. Обґрунтовано, що основними умовами покращення смісно-фільтраційних властивостей порід колекторів і концентрації нафти та газу в промислових масштабах у багатопокладних родовищах на різних стратиграфічних рівнях є тектоно-флюїдодинамічний режим розвитку осадових басейнів та ритмічність процесу осадконагромадження, що зумовлює утворення літогенетичної тріщинуватості порід-колекторів по їх на шаруванню.

Виконаний Борисом Йосиповичем аналіз сучасних даних щодо фазового стану вуглевод-

нів свідчить про можливість існування нафтових і нафтогазових скупчень при температурах 220-230 °С і вище, що відповідно вказує про сприятливі термобаричні умови для наявності нафтогазових покладів на великих глибинах (5-8 км і більше).

Під науковим керівництвом Б.Й. Маєвського особлива увага надається дослідженню пустотного простору порід-колекторів локальних об'єктів і впливу тріщинуватості на особливості їх нафтогазонасичення і приплив продукції у свердловини, що сприяє прогнозуванню перспектив нафтогазоносності як на регіональному, так і на локальних рівнях, виборі методики ведення пошуково-розвідувальних робіт на нафту і газ та ефективність їх освоєння. З цією метою з ініціативи професора Б.Й. Маєвського при кафедрі геології та розвідки нафтових і газових родовищ створено науково-навчальну лабораторію “Природних резервуарів нафти і газу”.

Виконані експериментальні та теоретичні дослідження дали можливість Борису Йосиповичу принципово по-новому обґрунтувати особливості формування високобітумінозних товщ та їх участі у процесах нафтогазоутворення в осадових басейнах. Ним уперше доведена участь різнометаморфізованих бітумінозних речовин, які надходили в басейн седиментації у складі кременистих парагазогидротермальних розчинів, у формуванні кременистих бітумінозних товщ. На підставі експериментальних досліджень встановлено, що масштаби міграції нафтових вуглеводнів із бітумінозної товщі менілітової світи настільки малі, що вони не забезпечують формування навіть уже розвіданих запасів нафти у Передкарпатському прогині. Ним доведено, що вказані товщі в термобаричних умовах їх залягання можуть розглядатися тільки як резервуари для нагромадження алохтонних вуглеводнів, які надходили із високотемпературних зон земної кори. При цьому ним експериментально доведено, що нафти нафтогазоносних регіонів незалежно від їх стратиграфічної приуроченості та глибини залягання, генетично споріднені. Локалізація нафтових покладів у розрізі нафтогазоносних регіонів не залежить від стратиграфічного рівня розташування так званих нафтопродукуючих бітумінозних товщ.

Результати досліджень Бориса Йосиповича використані під час складання Загальносоюзної довготривалої програми “Насув-2010” у рамках галузевої програми МінГео СРСР мета якої – розроблення комплексу рекомендацій з освоєння нафтогазового потенціалу зон насувів.

У 2005 р. за заслуги в розвідці надр Державною геологічною службою України професора Маєвського Б.Й. нагороджено пам'ятним знаком ім. Л.І.Лутугіна, а у 2006 р. з золотим нагрудним знаком Спілки геологів України. За вагомі особисті заслуги в розвитку паливної галузі та зміцнення енергетичного забезпечення України у 2007 р. нагороджено орденом “За заслуги” III ступеня. У 2008 р. присвоєно звання “Почесний розвідник надр”. За роботу

“Нафтогазоперспективні об'єкти України (наукові і практичні основи пошуків родовищ)” у 2009 р. Борис Йосипович отримав Державну премію України в галузі науки і техніки.

Кафедра геології та розвідки нафтових і газових родовищ під керівництвом професора Маєвського Б.Й. постійно працює над вдосконаленням навчального процесу і підвищенням рівня знань студентів та їх вміння працювати в умовах ринкових відносин третього тисячоліття. Борис Йосипович проводить активне залучення студентської молоді до наукових досліджень, за результатами яких вони займають призові місця. За досягнення в науково-педагогічній роботі професор Маєвський Б.Й. у 1998 р. нагороджений знаком “Відмінник освіти України”, у 2005 р. Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, а також численними грамотами університету, обласної державної адміністрації та обласної ради і республіканських нафтогазових організацій. У 2009 р. став Лауреатом премії голови обласної державної адміністрації та голови обласної ради в номінації “Відомий науковець року”.

Професор Маєвський Б.Й. є засновником наукової школи з дослідження проблеми “Вплив геодинамічних процесів та формування і нафтогазоносність осадових басейнів”, у якій під його керівництвом підготовлено дванадцять кандидатів наук, а одна дисертація підготовлена до захисту.

Як провідний вчений і досвідчений педагог він є багато років головою Наукової ради геологорозвідувального факультету університету і головою спеціалізованої ради з захисту кандидатських дисертацій з геології нафти і газу та геофізики при університеті, у 2008-2010 рр. – голова секції Наукової ради МОН України за фаховим напрямом “Природничі науки”.

Нині свої знання і здібності професор Маєвський Б.Й. направляє на подальший розвиток освіти і науки, підготовку висококваліфікованих кадрів для нафтогазової галузі та розвиток нафтогазової галузі України.

*В.Р. Хомин, М.І. Манюк,
С.С. Куровець, Т.В. Здерка*